

A rojavai forradalmat a nők fogják megvédeni

Interjú Zeynep Efrînnel,
a Női Védelmi Egységek parancsnokával

A Női Védelmi Egységek (Yekîneyên Parastina Jin, YPJ) elnevezésű milícia 2013. április 4-én alakult meg Rojavában, és az Iszlám Állammal (Daesh, ISIS) szemben, Kobanê városában tanúsított ellenállásuknak köszönhetően (2014–2015) vált nemzetközileg is ismertté. Az YPJ sikeres harca a nőgyűlölő Daesh gyilkos csapatai ellen a Közel-Keleten és azon túl is számtalan nőt inspirált. A Daesh nyíltan képviseli a patriarchátust, azt a rendszert, amelyben naponta erőszakolnak és gyilkolnak meg nőket a világ minden táján, és amelyben a nők akaratát brutális vagy kifinomult eszközökkel törik meg. Az YPJ harcosai határozott kiállásukkal bizonyították, hogy a nők szabadság iránti vágya erősebb, mint a patriarchális rendszer brutalitása és fegyverei. Zeynep Efrînt az YPJ parancsnokát a nők harcáról és a forradalomban játszott szerepéről kérdeztük.

*

Hogyan befolyásolta a Női Védelmi Egységek megalakulása a nők küzdelmét a Közel-Keleten?

Sok idő telt el a Női Védelmi Egységek megalakulásának kezdetétől máig, és ezalatt sok kérdés megfogalmazódott. Hogyan jöttek létre a Női Védelmi Egységek? Hogyan épültek fel? Hogyan kezdett el hatni a YPJ tevékenysége? Valójában nem a YPJ volt az első a Közel-Keleten, amely kimondta: megvédjük magunkat és népünket, méltóságunkat és országunkat a támadásoktól. A régió legkülönbözőbb népeiből nők százai, csatlakoztak a harcokhoz s játszottak fontos szerepet a küzdelemben már előttünk is. Minden közösségben, legyen az arab, kurd, örmény vagy asszír, megvan ennek a története. Nem ismerjük ezen nők mindegyikének nevét, de néhányukat megőrizte az emlékezet, s egyesek széles körben is ismertté váltak. Emlékeznek rájuk, és

az általuk vallott értékek tovább élnek. Mi az ő örökösüknek valljuk magunkat: ők voltak a mi elődeink, mi meg az ő unokáik. Fontos, hogy fenntartsuk ezt a kapcsolatot, globálisan is. Világszerte, számtalan szabadságharcban játszottak fontos szerepet a nők, akár vezető pozícióban, akár harcosként, vagy a hadseregeket támogatva. Minden társadalomban, minden országban vannak ilyen példák.

Sajnos, ezeknek a nőknek a történetét nemigen írták le. Jó lenne összegyűjteni e nők neveit egy könyvben vagy dokumentumfilmben, s legalább megemlíteni, melyikük milyen szerepet töltött be, és hogyan befolyásolták a világot. Példának okáért ott vannak azok a nők, akik az oktatás fejlesztését tűzték ki célul, vagy akik a társadalmi egyenlőségért, a nemek egyenjogúságáért vagy országuk szabadságáért küzdöttek. Mindegyikük hozzájárult ahhoz, hogy a nők szerepét és létjogosultságát biztosítsák. Ma mi visszük tovább ezeket az értékeket, s harcolunk értük. Ez az örökségünk, és sokat tanulunk ezekből a történetekből. A történelem minden korszakában, a társadalom valamennyi szegmensében voltak nők, akik hordozták a Közel-Keletnek ezt az örökségét és sokszínűségét.

Hogy miért lett a YPJ ennyire befolyásos és jól ismert? Tegyük fel, hogy a YPJ nem a rojavai háború alatt alakul meg, vagy tegyük fel, hogy a *Népi Védelmi Egységek (Yekîneyên Parastîna Gel, YPG)* harcol ugyan, de nem a YPJ oldalán. Vajon ekkor is felfigyelt volna ránk ennyire a világ, lehetett volna a tevékenységünknek ekkora hatása? Az Észak-Szíriában dúló háborúban, az Iszlám Állam elleni harcban éppen a nők szerepvállalása keltette fel a világ érdeklődését. Egy-egy női harcos vagy harcosok csoportjának híre addigra már bejárta a világot, de egy önszerveződő, nőkből álló hadsereg teljes újdonság volt. Nem azokról a nőkről beszélek, akik katonának öltöznek és fegyverekkel pózolnak egy kis propaganda kedvéért. Ez nem egy show műsor, aminek csak annyi a célja, hogy el lehessen mondani: nézzétek, itt nők is harcolnak.

Az YPJ-t éppen az tette ennyire befolyásossá, hogy távol áll tőle a puszta propaganda, az ócska látványosság, a reklám. Ez nem a katonásdiról szól – sok barátunk civil ruhában harcolt és esett el. Azok a nők, akik itt fegyvert vettek a kezükbe, harcoltak is. Mártírként haltak meg. Áldozatokat hoztak. Megsebesültek. És ez mind a lelkierejüknek köszönhető. Teremtettek egy új valóságot, és ez volt az, ami felkeltette a világ érdeklődését. Hadsereghez csatlakozni sok helyen lehet, a Közel-Keleten számos haderő vesz fel a soraiba nőket, pl. a szír állam is. Létezik katonai akadémia, ahol nők is kaphatnak kiképzést. De hogy a nők közvetlenül vegyenek részt a harcban – ez új volt, és csak ránk

volt jellemző. Ráadásul nem csupán magányos női harcosokról volt szó, hanem rögtön egy egész haderőről, egy nőkből álló seregről, ami elfoglalta a helyét a frontvonalban!

Milyen ideológiai bázison épül fel egy olyan hadsereg, mint a YPJ, és hogyan vált ennyire ismertté? Miért kezdett el ennyi nő érdeklődni iránta?

Nem hiszem, hogy sok olyan tagunk lenne, aki ideológiai okokból lelkesedik ezért a munkáért. Igaz, a kurd nők körében a felszabadítás eszméje több évtizedes hagyományra tekint vissza, de száz harcosból talán tíz vagy húsz tudja, hogy mi egyáltalán a női felszabadítási mozgalom. Azt viszont sokan tudják, hogy a nőkért megyünk háborúba. A nők próbálnak minden téren bizonyítani, már megvan a bátorságuk, hogy ledöntsék a tilalmak falait, és többé nem fogadják el a „férfi munka” és a „női munka” szétválasztására vonatkozó sztereotípiákat, vagy azt, hogy létezne olyan munka, amit nők nem végezhetnek.

Ez mutatja, mit is keresnek valójában a nők és mi hajtja őket. A lényeg a felismerés, hogy „nőként megvannak a saját képességeim. Miért nincsenek elismerve ezek a képességek? A legnehezebb helyzetekben akarom megtapasztalni és felfedezni saját erőmet.” A nők kitörték azokból az előre elrendelt keretekből, amikbe a társadalom szorította őket, kitörték minden skatulyából. Ott ég bennük a szabadságvágy tüze, ami szembemegy minden sztereotípiával. Lázadás ég bennük! Igazi tűz! Nem fogadják el sem a családnak való behódolást, sem a társadalom által rájuk erőszakolt szerepeket. Nem törődnek bele sem a túlzott féltésbe, sem az elnyomásba – egyik hozzáállás sem igazságos velük szemben. Tudásra szomjaznak, hogy lássák és megértsék saját életútjukat. Ugyanakkor hangsúlyozom, hogy a YPJ nem minden tagját a nők felszabadításának eszméje vezérli. Néha a kíváncsiság hozza őket ide, az útkeresés, az igény, hogy magyarázatot találjanak valamire, hogy erőfeszítést tegyenek. Ugyanakkor olyan is van, akit a félelem vezérel. Túl sokat bántanak minket. Láttuk a Şengal (Sinjar)* elleni támadást: itt több ezer nőt ejtettek túsul és adták el

* Sinjar/Szindzsár: északnyugat-iraki város Ninive kormányzóságban, amit többségében kurd nemzetiségű jezidi(tá)k laknak. A Daesh offenzívájára 2014 augusztusában került sor, azt követően, hogy a *Pesmergát* (Iraki Kurdistan reguláris erőit) kivonták a városból. A Daesh támadásánál kb. 5000 jezidi (civil) lakos esett áldozatul. – *a ford.*

a bazárban rabszolgának. A nők ennek tanúi voltak, s választaniuk kellett: vagy harcolnak, meghalnak, vagy az Iszlám Állam karmai közé kerülnek és rabszolgaként végzik. Nyilván inkább megyek háborúba, halok meg, mintsem ezek fogságába essek. Egy ilyen hatalmas veszély minden élőlényt képessé tesz a védekezésre.

E helyállás keltette fel oly sok nő figyelmét világszerte. Azt kérdezte, hogyan lettünk a világ női élcsapatává? A nők világszerte meglátták bennünk a reményt. Afganisztánban például a nők első ízben fogtak fegyvert, mentek harcba, és megölték az al-Káida néhány tagját. 2014–15-ben egy interjúban arról kérdezték őket, miért kezdtek bele egy ilyen akcióba, hiszen az al-Káida régóta jelen volt a térségben, és addig efféle ellentámadás még sosem történt. Azt felelték: „Példát vettünk az YPJ-ről. Láttuk a tevékenységüket és azt mondtuk magunkban: ők is nők, mi is nők vagyunk. Ha ők képesek erre, akkor mi is képesek vagyunk rá, s amin keresztülmentünk, az nagyon hasonló.” Onnantól kezdve elkezdtek szerveződni.

A YPJ szervezkedése fenyegetést jelent a patriarchális elnyomás számára. Ellenkezést szült. Mindenki látta: ezek nők, és mi is nők vagyunk! Hozzárultunk ahhoz, hogy a nők elkezdjék megkérdőjelezni és megváltoztatni a fennálló mentalitást. A Közel-Keleten abba a meggyőződésbe ütköztünk, hogy a nők tehetetlenek és tudatlanok. Nem tudom, mondhatom-e, hogy ezt teljesen legyőztük, mindenestre rést ütöttünk rajta.

A YPJ az emberiség ellenségei, pl. az Iszlám Állam ellen harcol, és soraiban százával vannak női harcosok, mint a kobanêi ostrom szimbólumává vált Arin Mîrkan, Barîn Kobanê, Heval Revan, vagy az Afrinban mártírhálált halt Avesta Khabur. A nők minden akcióban vezető szerepet játszanak. Ahol egy közösséget támadás ér, ott nők vonulnak fel a védelmükre. Ezekben a harcokban sok internacionalista női harcost is látni. Te hogyan tekintesz rájuk?

Sok nő csatlakozott hozzánk számtalan különböző országból, az USA-ból, Franciaországból, Németországból, Olaszországból, Kanadából vagy Kelet-Európából. A világ másik végéből jönnek egy számukra idegen országba, egy olyan társadalomba, amit nem ismernek, egy olyan közegbe, aminek a nyelvét nem beszélik. Megkérdeztem magamtól, miért teszik? Honnan ez a bátorság? Ők erre azt felelik, figyelemmel kísérték minket és a harcainkat, s lelkesítette őket a barátságunk, az értékrendünk, a kapcsolataink. Említetted azokat a

barátainkat, akik szimbólumokká lettek – nem egy és nem két ilyen ikonikus egyéniség van sorainkban, sőt, ők még csak nem is mind nők, vannak köztük férfiak is. Az olyan nők, mint Heval* Arîn, Heval Barîn, Heval Avesta vagy Heval Amara, jelképek lettek. Néhányuk széles körben ismertté vált, de valójában sokkal többen vannak. Ezek a fiatal nők élhettek volna ugyanúgy, ahogyan mások, de nem akartak ezzel megelégedni. Felvetődik a kérdés, hogy ezek a lányok honnan veszik a merészséget, hogy szembeszálljanak az ellenség fegyvereivel, ám ez az erő minden nőben ott lakozik.

Például említhetem Heval Hêlînt (Anna Campbellt), aki Angliából csatlakozott hozzánk. Az Afrînban dúló harcok alatt tízszor is javasolta, hogy menjünk oda mi is. Azelőtt a Deir ez-Zorban zajló akcióban vett részt. Azt mondta, ő mindenképpen elmegy Afrînba, pedig megtiltottam neki. Át kellett vágnia a rezsím által ellenőrzött területen. Szőke haja miatt rögtön látták volna, hogy nem idevalósi, s letartóztatták volna. Erre feketére festette a haját, csak hogy mehessen. Elment Afrînba és ott esett el. Azért jött ide és adta bele a munkába az érzéseit, a világvilágát, a teljes valóját, hogy küzdjön. Angol volt, és harcolni jött: emberi, szocialista, női énje súgta neki, hogy muszáj ebben a világban valami jobbat építenünk.

Ez az egész a szolidaritásról szól: barátságról, osztozásról, morálról, társadalmi igazságosságról. Olyan emberekről, akik nagy eszméket dédelgetnek, egy jobb világról álmodnak, és képtelenek kapitalista rendszerben élni. Ezért jönnek a Közel-Keletre, Rojavába. Látják a közösség által meghozott áldozatot, az anyák, fiatal nők és férfiak áldozatát, és számukra teljesen álmyszerű egy olyan világ, ahol mindenki kész mindenét odaadni egy célért. Mindez nagyon mély benyomást tesz rájuk. Nagyon értékes tapasztalat ez, s megrendít, hogy a világ számos olyan országából is csatlakoznak hozzánk, amiknek talán még a nevét sem hallottam. Ez mutatja a nők igazi természetét, akár Európából, akár Amerikából vagy a Közel-Keletről érkeznek: önfeláldozók és egy másfajta életet akarnak teremteni. Mindez a kurd nők felemelkedésével kezdődött, de ma már számtalan élharcos van a sorainkban, különböző országokból. A kérdés, hogy hogyan tudnak ezek az úttörők minden nő számára jelképpé válni.

* „Heval” jelentése: barát, bajtárs, elvtárs. – *a ford.*

Sokan csatlakoztak az YPJ-hez a Közel-Keletről és nemzetközi viszonylatban is. Van ezeknek a harcosoknak külön feladatuk?

A nők egymás iránti szolidaritásának szellemét a világon bárhol meg lehet teremteni. A nők – akárcsak bármely nép vagy nemzet – képesek harcos magatartást felvenni, és a harc globális, egyetemes értékévé válhat. Minden nő részt vehet benne, kiállhat saját érdekeiért és megvédheti magát. Ez a célunk, és fontos, amit csinálunk. Azért is jönnek hozzánk nők, hogy oktatásban részesüljenek. Mi megmutatjuk nekik mindazt, amit tudunk, s ők is megosztják velünk saját tudásukat. Eggyé válnak a közösséggel, tanulnak a társadalomról és a kultúráról. Amikor megismerik a közösséget, ebből legalább annyit tanulnak, mint az YPJ-ben szerzett tapasztalataikból.

Megfontolásra méltó az a közösségi szellem, ami itt, Rojavában tovább él és védelem alatt áll. Mi a különbség a kapitalizmus által teremtett kultúra és az itt megélt közösségiség között? Mi a különbség önfeláldozó személyiségek és azok között, aki csak saját érdekeiket nézik? Ezek ellentmondanak egymásnak. Rengeteg dolgot tanulhatunk egymástól, és ez mindannyiunk közös hasznára válik. Sok mindent összegyűjtünk, adunk és kapunk. Mindez nemcsak a harcról szól, hanem az egységről, barátságról és bajtársiasságról, kollektív szellemiségről; a cél nem a háború. Mert az hiba volna. A lényeg a tudás, az önvédelem és az, hogy mindenre készen álljunk, akár harcra, akár másféle tettekre. Ez a célunk, barátaink és bajtársaink érdekében. Azt szeretnénk, hogy akik velünk tartanak, természetes kapcsolatot tudjanak kialakítani: országukkal, családjukkal, saját életükkel, barátaikkal és bajtársaikkal. Minden szinten adhatnak és kaphatnak valamit közösen.

Szeretnél hozzátenni még valamit, vagy üzenni azoknak a nőknek, akik a szabadságukért küzdenek?

Sok veszély leselkedik ránk. Jó pár nemzetállam próbálja megfojtani a rojavai forradalmat. Nem részletezem, hogy mely államok; a nemzetállamok együttműködnek, mert ugyanazok az érdekeik, és ugyanúgy cselekszenek. Rojavát népe viszi előre, a saját közösségeinek és értékeinek védelmében fellépő nép egysége.

Természetesen vannak hiányosságok és problémák. Rojava valami újat hozott; most nyolc éve, hogy elindult a forradalom. Ez olyan, mint amikor egy gyerek járni tanul, és Rojava még mindig kislány,

még csak nem is fiatal nő. A közösség védelmére szorul, és a közösség úttörői a nők. A nőknek kell cselekedniük Rojaváért, meg kell védeniük Rojavát. Rojava a nők miatt vált jelképpé, és a nők fogják Rojavát életben tartani.

Sokan hoztak már hatalmas áldozatot, de ami előttünk áll, az még kimerítőbb és nehezebb lesz. Meg kell őriznünk a rojavai forradalom eredményeit és ezeket meg kell védenünk a jövőbeli támadásoktól. Láttuk a rohamot Afrín, Serékaniyê (Rasz al-Ajn) és Girê Spî (Tell Abjad) ellen, és ezzel még nincs vége. A velünk szemben álló államok arra törekszenek, hogy megosszanak minket a mások elnyomásán és kirekesztésén alapuló hagyományos mentalitásukkal. Minden népre, ami ellenállást tanúsít, rá akarják erőszakolni az állam által képviselt identitást, legyen ez akár a török, az iraki vagy a szír állam. A veszély a nyakunkon van, és a nőknek választaniuk kell: elmenekülnek vagy védekeznek. Ez a YPJ harcosaira is igaz. Ismernünk kell saját fegyvereinket és késznek kell állnunk bármire. Nem szabad más államokra hagyatkoznunk, és arra várunk, hogy ez vagy az az ország majd megsegít bennünket. Az állam sosem fog segíteni a népnek. Az államok egymást segítik és összedolgoznak.

Az egyes emberek viszont együtt tudnak működni a néppel és a közösségekkel, és az embereknek muszáj kiállniuk egymásért. Tisztában kell lennünk a veszélyekkel, és készen kell állnunk, ezért harcosaink többsége most kiképzésen vesz részt. De a közösségben minden anyának és nőnek mögénk kell állnia, támogatniuk kell és nem hagyni minket magunkra. Ez talán nehéz, de számunkra csak akkor van célja annak, amit teszünk, ha ők támogatnak. Ha az emberek velünk vannak, tudjuk, hogy miért harcolunk és miért állunk készen. Ők adnak értelmet a harcunknak; ha ők nincsenek, ugyan miért küzdünk? Reményünk a nőkben van, az általuk végzett munkában és abban a szerepben, amit betöltenek.